Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Markku Rajamäki

Eduskunnan talousvaliokunnalle
TaV@eduskunta.fi

Muistio 1 (3)

29.11.2022

Viite: Talousvaliokunta keskiviikko 30.11.2022 klo 11.00 / HE 232/2022 vp / Lausuntopyyntö 11.11.2022, ilmoitus muuttuneesta aikataulusta 21.11.2022

Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi tuontipolttoaineiden velvoitevarastoinnista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta sekä maakaasumarkkinalain ja huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Kiitämme mahdollisuudesta tulla kuulluksi.

Pidämme tärkeänä, että kaasun ja polttoaineiden riittävyys pyritään turvaamaan Suomessa ja ymmärrämme tarpeen varmuusvarastoinnille. Teollisuuden toiminnan turvaaminen on nykyisessä epävarmassa tilanteessa kriittistä ja meidän tulee Suomessa pyrkiä eroon Venäjä-riippuvuuksista. Kaasumarkkinana Suomi on maantieteellisesti eristäytynyt, joten yhteistyö ja sisärajat ylittävä solidaarisuus EU:n ja Baltian maiden kanssa on Suomelle välttämätöntä.

On kuitenkin myös erittäin tärkeää, ettei maakaasun varastointivelvoite aiheuta kohtuutonta kustannuslisää yrityksille. Yrityksien kilpailukyvystä ja kyvystä vähentää Venäjä-riippuvuuksia tulee pitää huolta erityisesti nyt, kun lähes kaikkien hyödykkeiden hinnat ovat voimakkaassa kasvussa.

Suomen kannalta sille asetetussa velvoitteessa varastoida 15 % kaasun kokonaiskulutusta vastaava määrä kaasua toisessa EU:n jäsenvaltiossa on nähdäksemme kaksi ongelmaa:

1) Vaatimuksesta syntyy lähtökohtaisesti ylimääräisiä kustannuksia ilman takeita, että kaasu olisi kriisitilanteissa saatavilla käyttöön Suomeen. Latvian Incukalnsin kaasuvarastoon varastoitavan kaasun käyttöönottoa rajoittavat useat infrastruktuurin pullonkaulat, kuten Baltic-connector-putkiyhteys ja Incukalnsin varaston syöttökapasiteetti. Näin kaasun saanti voi olla rajoitettua kylmimpinä talvipäivinä, juuri silloin kun varastoidulle kaasulle olisi eniten tarvetta. Tästä voi seurata, että varastointiasetuksen todellinen hyöty onkin matalampi kuin kaasun markkinahinta huippukulutuksen aikaan. Olisi kohtuullista, että kaasua varastoineilla yrityksillä olisi vähintään etukäteen tiedossa paljonko heidän omistamaansa kaasua on käytännössä saatavilla

huippukulutuksen aikaan, ja varastointivelvollisten oikeus käyttää omistamaansa kaasua tulee huomioida kapasiteetin varauksissa. Infrastruktuurin aiheuttamien rajoitusten vuoksi on suotavaa, että toimijoilla on mahdollisuus toteuttaa velvoitteen täytäntöönpano vaihtoehtoisin toimin, jos tosiasiallinen hyöty on parempi kuin kaasun varastointi Latvian varastoon. Kohoavien hintojen aikana lisävarastointivelvoitteen toteuttamisen hinta on korkea, joskin voimakkaan hintavaihtelun vuoksi vaikeasti arvioitavissa. Tämän vastineeksi loppukäyttäjien on saatava myös todellista toimitusvarmuushyötyä.

2) Kaasun varastointiasetuksen määrittämän lisävarastointivelvoitteen mitoitus perustuu menneen viiden vuoden aikana kulutetun kaasumäärän keskiarvoon. Määrä ei kuvaa nykytilannetta, kun kaasun kulutus ensimmäisen vuosipuoliskon aikana 2022 on noin puolittunut edellisestä vuodesta, eikä ole aihetta olettaa, että se myöhemminkään palaisi aiemmalle tasolle. Kulutuksen vähentyminen on pääasiassa seurausta kohonneista hinnoista, toissijaisesti venäläisten polttoaineiden hankinnan markkinaehtoisesta lopettamisesta. Hinnat ovat kesän aikana yhä kohonneet alkuvuodesta, joten vuoden 2022 kaasun vuosikulutuksen odotetaan asettuvan noin 10–15 TWh:n tasolle. Nykykulutukseen verrattuna kaasun varastointiasetuksen asettama lisävarastointivelvoite on tarkoitettua raskaampi Suomelle. Olisi suotavaa käyttää laskentatapaa, joka huomioisi tilanteen nopean kehityksen paremmin kuin viiden vuoden liukuva keskiarvo. Jos kulutuksen erittäin nopea ja voimakas vähentyminen jää pysyväksi, kuten oletetaan, viiden vuoden liukuvan keskiarvon käyttäminen laskentaperusteena tulee johtamaan siihen, että lisävarastointivelvoite tuottaa vuosien pituisen hännän varastoida kaasua määriä, jotka eivät enää pitkään aikaan ole olleet suhteessa kaasun kulutukseen Suomessa.

Vaikka velvoitevarastoinnin määrän voi laskea myös vaihtoehtoisella menetelmällä, joka perustuisi historialliseen kaasun varastointiin ja tällöin ensi varastointivelvoite voidaan todeta täytetyksi, niin jatkossa velvoitetaso tulisi tälläkin menettelyllä nousemaan.

Painotamme lisäksi sitä, että muu kansallinen velvoitevarastointi (öljyn velvoitevarastointi) tulee huomioida täysin, eikä sen lisäksi saa tulla päällekkäisiä lisävelvoitteita.

Mitä tulee esityksessä todettuihin määräaikoihin, on alkavan talven osalta todettava, että mikäli jokin soveltamisalaan kuuluva yritys ei ole vielä velvoitettaan täyttänyt, olisi kohtuutonta vaatia sitä täyttämään velvoitteen nykyisessä markkinatilanteessa tässä aikataulussa, kun perustana olevan EU-asetuksen määräaika päättyy jo marraskuussa. Perustelutekstissä tosin todetaan, että tulevan talven osalta Suomen kansallinen varastointivelvoite tulee todennäköisesti täyttymään kaupallisin perustein joka tapauksessa ja että myös talven 2022-2023

varastointivelvoitteen osalta näin on tapahtumassa, vaikka ehdotettava lisävarastointivelvoite ei ole vielä edes voimassa.

Viittamme lisäksi jäsenliittojemme Kemianteollisuus ry:n, Energiateollisuus ry:n ja Elintarviketeollisuus ry:n asiassa antamiin asiantuntijalausuntoihin.